

**Попит, пропозиція, ринкова
ціна та гроші у функціонуванні економіки**

Будь-яка економічна система вирішує три основні проблеми:

- що виробляти?
- як виробляти?
- для кого виробляти?

Ці проблеми, які щоденно і повсякчас стоять перед кожним виробником, є проявом економічної свободи виробника.

Розглянемо перше питання – ЩО ВИРОБЛЯТИ?

- Проблема „що виробляти" пов'язана із знаходженням такого набору товарів і послуг, які відповідають потребам споживачів, які будуть реалізовані і в результаті реалізації яких їх виробники отримають доходи.

Технологічні способи виробництва

Індустріальний
(машинне
виробництво)

Інструментальний
(реміснича технологія)

Постіндустріальний
(автоматизоване
виробництво)

Поділ економічних систем

***Адміністративна
(командна, планова)
економіка***

***Змішана економічна
система***

***Перехідна
економічна
система***

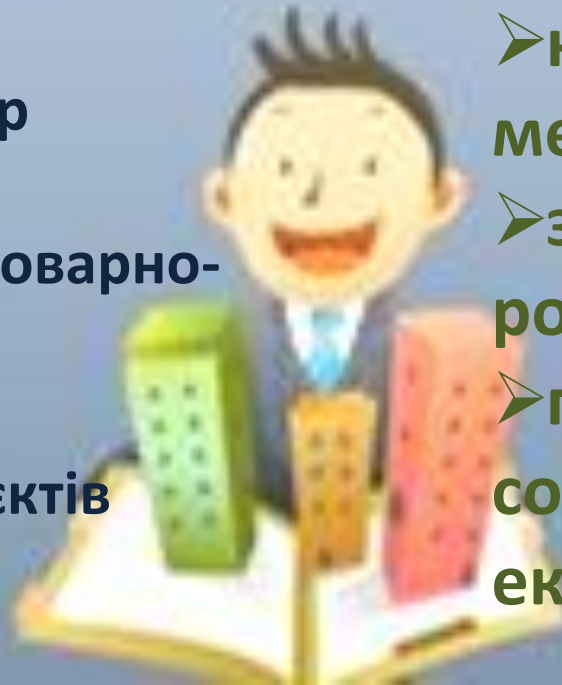

Адміністративна економіка

- панування державної власності;
- одержавлення народного господарства;
- відсутності конкуренції;
- неринкові господарські зв'язки;
- зрівняльний характер розподілу;
- ігнорування законів товарно-грошового обігу;
- жорстке ієрархічне підпорядкування суб'єктів господарювання;

Змішана економіка

- (характеризує сучасні розвинені країни)
- різноманітність форм власності та господарювання;
  - конкурентний механізм;
  - значна економічна роль держави;
  - прогнозування соціально-економічних процесів.

Перехідна економічна система

Трансформаційні процеси відбуваються суперечливо, бурхливо, з гострими соціально-економічними потрясіннями, кризовими явищами.

Саме таке становище характерне для сучасної України.

Ринкова економіка

Принципів взаємодії економічних суб'єктів

Економічна свобода - кожен економічний суб'єкт керується власним інтересом і не несе відповідальність за власні дії.

Конкуренція — являє собою суперництво між учасниками ринкових відносин за кращі умови й результати виробництва, продажу й купівлі товарів і послуг.

Риси конкуренції

ПОЗИТИВНІ

Конкуренція змушує людей пристосовуватися до нових ситуацій, підвищує ефективність виробництва, знижує ціни і збільшує загальний добробут

НЕГАТИВНІ

Конкуренція роз'єднує людей як супротивників, знищує найслабших, зменшує доходи найманих працівників

Досконала конкуренція:

1. Наявність великої кількості продавців і покупців, тому жоден з них не диктує власних умов на ринку й одноосібно не визначає ціну
2. Кожен продавець і покупець вільно входить на ринок і виходить з нього
3. Товари певного ринку однакові, або однорідні, не мають переваг для покупців, а всі покупці однакові для продавців
4. Однаковий доступ до інформації про стан справ на ринку
5. Покупці і продавці поводять себе як раціональні суб'єкти і не вступають у змови з метою одержання вигід.

Недосконалою вважається конкуренція, за якою одна або кілька згаданих умов досконалої конкуренції з певних причин порушуються.

Саморегулювання – означає,
що попри велику кількість
виробників і споживачів,
значну відмінність інтересів,
їхня діяльність узгоджується
автоматично – завдяки
конкуренції і вільному (за
взаємною згодою)
формуванню цін.

Для кого виробляти?

Смаки споживачів

Бажання споживачів

Можливості придбати
товар

Розв'язання проблеми *для кого виробляти товар* залежить від смаків споживачів, їхніх бажань і можливостей купити певний товар. В основі тут лежать грошові доходи споживачів.

Бажання придбати певний товар і можливості покупців також залежать від цін на виготовлені продукти, доповнюючі товари та товари-замінники

Ціна
доповнюючого
товару

Ціна товару

Ціна товару-
замінника

Попит – це форма вираження потреб, представлених на ринку і забезпечених грошовими засобами.

Закон попиту : між ціною і обсягом попиту існує обернений зв'язок: обсяг попиту скорочується зі зростанням ціни і зростає зі зниженням ціни.
Математичним виразом закону попиту

Нецінові чинники попиту:

1. **Смаки і уподобання споживачів** (визначаються звичаями, рекламою, модою)
2. Доходи споживачів (зі зростання доходів попит зростає і навпаки)
3. **Ціни сполучених товарів:**
  - **товари-субститути** (взаємозамінні товари) - зростання ціни одного викликає зростання попиту на інший товар, і навпаки;
  - **товари-комплементи** (взаємодоповнюючі товари) - зростання ціни одного призводить до зменшення попиту на інший товар, і навпаки.

Нецінові чинники попиту:

4. **Кількість споживачів на ринку** – зі збільшенням числа покупців попит зростає, крива попиту зміщується праворуч, зі зменшенням – ліворуч за інших рівних умов.

5. **Очікування споживачів** (очікування зміни цін є фактором попиту, який набуває особливої актуальності в умовах інфляції).

Очікування підвищення цін у майбутньому спричиняють зростання попиту у поточному періоді за інших рівних умов, крива попиту зміщується праворуч, і навпаки – за умови очікування майбутнього зниження цін. Аналогічно є реакція споживачів в очікуванні підвищення або зниження доходу).

Фактори, які впливають на попит

Обсяг попиту зростає при падінні *ціни* і зменшується при зростанні ціни.

Ефект доходу полягає в тому, що за більш низької ціни на товар споживач має змогу купити більше цього товару, витрачаючи ту ж суму, що і раніше.

І навпаки, при зростанні ціни споживач, витрачаючи ту ж суму, може купити менше даного товару, ніж раніше

Фактори, які впливають на попит

Ефект заміщення

За більш низької ціни споживач має стимул придбати дешевший товар замість аналогічних товарів, ціни яких тепер відносно вищі.

Шкала попиту – таблиця, що відображає залежність між ціною товару та обсягом попиту на нього

Крива попиту – графік залежності між ціною товару та обсягом попиту на нього.

Індивідуальний попит –
це попит окремого
споживача.

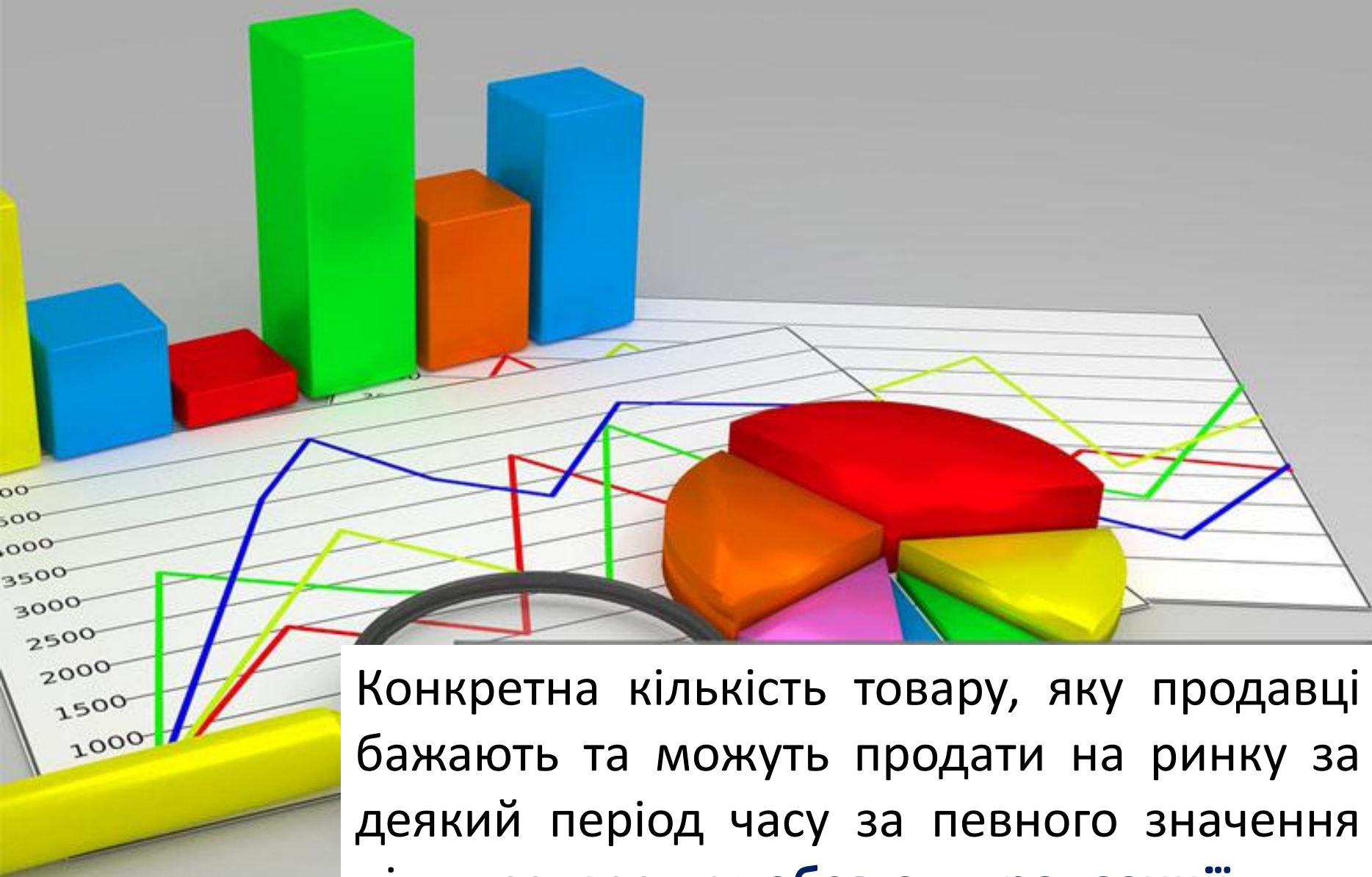
Ринковий попит,
тобто попит, який
сформований всіма
споживачами на ринку
даного товару.

Пропозиція

*це бажання й можливість
виробника запропонувати до
продажу товар за певними
цінами.*

Конкретна кількість товару, яку продавці бажають та можуть продати на ринку за деякий період часу за певного значення ціни називається **обсягом пропозиції**.

Закон пропозиції   **обсяг**

пропозиції   **зростає**   **з**

підвищенням   **ціни**   **і**

скорочується зі зниженням

До нецінових чинників пропозиції належать:

- Ціни ресурсів (Зниження цін ресурсів дозволяє виробляти більше продукції)
- Більш досконалі технології виробництва (дозволяють фірмі виробляти більше з тими ж самим ресурсами)
- Число продавців на ринку (Збільшення числа продавців на ринку призводить до зростання пропозиції і навпаки)
- Фіскальна політика держави (Податки скорочують пропозицію, а субсидії, навпаки, покривають частину витрат виробника, внаслідок чого пропозиція зростає).
- В очікуванні зміни цін поведінка продавців є прямо протилежною поведінці споживачів. Якщо виробники очікують зростання цін у майбутньому, вони вже сьогодні скоротять пропозицію, розраховуючи продати свій товар згодом дорожче. Крива пропозиції зміститься ліворуч.

Ринкова

рівновага – це

стан ринку, за якого
обсяг попиту дорівнює
пропозиції

Ціна рівноваги –

це ринкова ціна, за якої
обсяг попиту дорівнює
пропозиції.

ГРОШІ: ЇХ ФУНКЦІЇ ТА ВИДИ

ВИДИ ГРОШЕЙ:

Монети
(золоті, срібні)

Злитки
(дорогоцінних металів)

П
О
В
Н
О
Ц
І
Н
Н
І

Н
Е
П
О
В
Н
О
Ц
І
Н
Н
І

Паперові готівкою
(банкноти, казначейські білети)

Кредитні
(банкноти, векселі, чеки)

Депозитні
(на рахунках у банках)

Електронні
(кредитні картки, картки для банкоматів)

Білонні монети
(сплави кількох металів)

Сучасні форми грошей:

Папереві гроші – це банкноти, або банківські білети.

Замінники грошей – чеки, векселі, банківські карти.

Банківські рахунки, або депозитні кошти – це своєрідний засіб відображення і контролю за саном і рухом коштів (депозитів).

Міжнародні гроші – це гроші міжнародних організацій, що призначені для здійснення розрахунків між країнами

Інфляція (від лат. inflatio — роздування) — тривале зростання загального рівня цін, що, відповідно, є свідченням зниження купівельної спроможності грошей

2 Функції грошей, та їх якісні властивості

МІРА ВАРТОСТІ

- ФУНКЦІЯ, ЯКУ ВИКОРИСТОВУЮТЬ ДЛЯ ЗІСТАВЛЕННЯ
- ВАРТОСТЕЙ РІЗНИХ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ

СВІТОВІ ГРОШІ

- ЦЕ ФУНКЦІЯ В ЯКІЙ ГРОШІ ОБСЛУГОВУЮТЬ РУХ ВАРТОСТІ В МІЖНАРОДНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ОБОРОТІ І ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ РЕАЛІЗАЦІЮ ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ КРАЇНАМИ

ЗАСІБ НАГРОМА ДЖЕННЯ

- ЦЕ ФУНКЦІЯ ЯКУ ВИКОРИСТОВУЮТЬ ЯК ОСОБЛИВИЙ
- ЗАСІБ ЗБЕРІГАННЯ ТА
- ПРИМНОЖЕННЯ БАГАТСТВА

ЗАСІБ платежу

- ЦЕ ФУНКЦІЯ, В ЯКІЙ ГРОШІ ОБСЛУГОВУЮТЬ ПОГАШЕННЯ РІЗНОМАНІТНИХ БОРГОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ МІЖ СУБЕКТАМИ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ПРОЦЕСІ РОЗШИРЕНОГО ВІДТВОРЕННЯ

ЗАСІБ ОБІГУ

- ЦЕ ФУНКЦІЯ В ЯКІЙ ГРОШІ Є ПОСЕРЕДНИКОМ В ОБМІНІ ТОВАРІВ І ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЇХ ОБІГ (Т-Г-Т)

-
- **Стабільність вартості.** Будь-яка форма грошей, якщо вона знецінюється, не може ефективно виконувати функцію засобу платежу і нагромадження вартості.
  - **Економічність.** Дає змогу суспільству мінімізувати витрати на виготовлення грошей і забезпечити ними потреби обороту.
  - **Довгостроковість використання готівки.** Є важливим способом забезпечення економічності готівки.
  - **Однорідність грошей** є властивістю, яка вимагається від усіх форм грошей. Тобто гроші повинні бути однорідними та взаємозамінюваними.